

EXPUNEREA DE MOTIVE

pentru

Propunerea legislativă pentru modificarea si completarea Legii nr. 272/2004 privind protectia si promovarea drepturilor copilului

1. Descrierea situatiei actuale

Legislatia actuala in domeniul relatiilor de familie si al raporturilor dintre parinti si copii este deficitara in adresarea unor probleme punctuale, des intalnite in practica judiciara din ultimii ani.

Incepand din anul 2011, Codul Civil (Legea nr. 287/2009), Legea nr. 272/2004 privind protectia si promovarea drepturilor copilului (in foma modificata a acesteia in anul 2013) si Codul de Procedura Civila (Legea nr. 134/2010) au implementat in Romania reguli noi, uneori aflate in totala opozitie cu normele anterioare, pentru relatiile dintre soti, concubini si parinti. Printre multe alte modificari in materie, cele mai profunde schimbari s-au produs cu privire la vechea institutie a autoritatii parintesti: de la formula incredintarii minorilor catre unul dintre parinti in caz de conflict judiciar, legiuitorul a optat pentru regula unui exercitiu comun al autoritatii parintesti si pentru stabilirea separata a locuintei copilului la unul dintre parinti. De asemenea, legislatia secundara a extins enumerarea criteriilor subsumate interesului superior al copilului in baza carora instantele de judecata urmau sa dispuna noile masuri legiferate, iar in sens procedural au fost stabilite noi reguli in materia executarii silite a hotararilor privitoare la minori.

Aceasta repositionare aproape totala a legislatiei a coincis cu o serie de modificari rapide de natura economica, culturala si tehnologica care au dus catre o perceptie diferita in societate a casatoriei (a carei importanta in viata adultilor este perceputa de acestia a fi din ce in ce mai diluata), a rolului pe care fiecare parinte ar trebui sa il aiba in procesul de crestere al copiilor (mergandu-se nu doar catre o egalitate in drepturi intre sexe, dar si catre o egalitate a implicarii in ingrijirea copiilor), dar si in ceea ce priveste gradul de valorificare a opiniei copilului in alegerea felului in care acesta din urma va fi crescut (in ideea de integrare cat mai ampla a volitiei acestuia in procesul decizional al parintilor).

Modificarile legislative amintite s-au dovedit in general robuste si suficient de flexibile pentru a raspunde nevoilor noi ale societatii, insa in practica judiciara se constata o evolutie accelerata a unor fenomene alarmante pentru care nu exista niciun fel de raspuns legislativ adecvat.

Este vorba despre:

- a) Proliferarea fenomenului instrainarii parintesti;
- b) Cresterea numarului de dispute judiciare intre parinti cu privire la exercitarea in comun a autoritatii parintesti, cu privire la modalitatea de pastrare a relatiilor personale intre copii si parintele cu care acestia nu locuiesc in mod constant, precum si cu privire la stabilirea modului in vcare fiecare dintre ei va contribui la cheltuielile de crestere si educare ale copilului.

Instrainarea parinteasca ("parental alienation", cunoscut colocvial in Romania drept "alienarea parentala") este un fenomen studiat in mod stiintific incepand cu mijlocul anilor 1980, cu privire

la care s-a ajuns în prezent la un volum mare de studii de specialitate, carti si lucrari academice, ale carei metode de infaptuire si efecte asupra copiilor sunt bine intelese si cu privire la care exista un consens consistent din partea specialistilor si practicienilor. La elaborarea proiectului de lege s-au avut în vedere peste 30 de astfel de lucrari publicate preponderent în SUA, Marea Britanie si Australia. Au fost de asemenea avute în vedere opiniile publicate în literatura de specialitate psihologica din Romania. Totdata, a fost avuta în vedere practica judiciara a instantelor romane, în special a Inaltei Curti de Casatie si Justitie, precum si opiniile de specialitate ale unor avocati cu expertiza în domeniu, respectiv dna. Av. Diana-Iulia Olac si dl. Av. Tudor Becheanu.

2. Schimbari preconizate

A) Instrainarea parinteasca:

Instrainarea parinteasca este generic definita în literatura de specialitate ca fiind acea situatie în care unul dintre parinti încearca fara justificare obstructionarea si/sau distrugerea relatiei copilului cu celalalt parinte, de cele mai multe ori pe fondul unui conflict judiciar existent sau anticipat. Verificarea existentei unei astfel de situatii se bazeaza pe o analiza a comportamentului copilului în raport de parintele instrainat si pe verificarea existentei unei justificari obiective a acestui comportament.

Efectele unei astfel de situatii asupra adultilor care în copilarie au fost supusi unui proces de instrainare parinteasca sunt consierate a fi incredere si stima de sine redusa, sanse ridicate pentru depresie, abuz de alcool si/sau droguri, rata ridicata a divortialitatii, precum si indepartare (absenta voluntara din procesul de crestere) de proprii copii – toate acestea, prin comparatie cu persoane ai caror parinti au divortat în copilarie si care, spre deosebire de media populatiei, se afla oricum în categorii de risc mai ridicat fata de media populatiei pentru elementele mentionate.

Asadar, atat din punct de vedere legal, cat si din punct de vedere moral, instrainarea parinteasca incalca majoritatea drepturilor recunoscute ale copilului pentru ca produce o trauma severa, cu consecinta imposibilitatii unei dezvoltari normale la maturitate.

Prezenta lege va realiza modificari asupra Legii nr. 272/2004 privind protectia si promovarea drepturilor copilului în legatura cu:

a) Definirea juridica a instrinarii parintesti

Instrainarea parinteasca este definita ca fiind o forma a violentei psihologice prin care unul dintre parinti, în mod intentionat, urmarit sau asumat si apropiat, genereaza sau accepta si foloseste o situatie în care copilul ajunge sa manifeste retinere sau ostilitate nejustificate sau disproportionale fata de celalalt parinte.

Definitia include faptul ca instrainarea parinteasca este "*o forma de violenta psihologica*", chestiune care este recunoscuta ca atare în literatura de specialitate.

De asemenea, definita include modalitatea prin care instrainarea parinteasca se poate produce:

- Intotdeauna comportamentul parintelui responsabil - parintele care instraineaza - trebuie sa fie unul *intentionat*; instrainarea din culpa (neintentionata) nu poate fi rezonabil admisa ca institutie juridica, pentru ca, daca ar fi admisa, instrinarea parinteasca s-ar putea aplica in teorie in absolut toate situatiile in care relatia unuia dintre parinti cu celalalt copil ar fi sub-optima, fara luarea in calcul a niciunui alt criteriu;
- Este data o calificare specifica *intentiei* pentru a insemna atat scopul "*urmarit*" si "*generat*" – adica situatia in care parintele care instraineaza isi stabileste de la inceput obiectivul de instrainare si il pune in aplicare – precum si scopul "*asumat si apropiat*" si mai apoi "*folosit*" – adica situatia in care parintele care instraineaza profita cu buna-stiinta de o situatie pe care initial nu el a generat-o, dar pe care decide sa o exploateze pentru realizarea instrinarii.

Totodata, definitia include si efectele imediate necesar a fi produse, respectiv se stabileste ca minorul trebuie sa manifeste "retinere sau ostilitate".

Retinerea reprezinta infranarea sentimentelor naturale de afectiune pe care copilul le simte fata de parintele instrainat, precum si infranarea dorintelor sale de a petrece timp alaturi de acesta, de a comunica cu el, s.a.m.d. *Ostilitatea* reprezinta manifestarea unor sentimente de dispret si/sau dusmanie fata de parintele instrainat.

De asemenea, se stabileste faptul ca retinerea sau ostilitatea trebuie sa fie "*disproportionate*" sau "*nejustificate*". *Disproportionalitatea* acopera situatiile in care retinerea sau ostilitatea se manifesta in legatura cu un comportament sau o serie de comportamente sub-optime ale parintelui instrainat care au afectat intr-un fel sau altul relatia parinte-copil, insa nu intr-o masura atat de severa pe cat ar sugera-o reactiile copilului. *Nejustificarea* acopera situatiile in care nu exista niciun fel de comportament al parintelui instrainat care ar putea explica, macar in parte, reactiile copilului la adresa acestuia.

Disproportionalitatea si lipsa de justificare au si rolul de a delimita instrainarea parinteasca de alte situatii recunoscute in literatura de specialitate psihologica, in special indepartarea emotionala care poate sa apara in relatia parinte-copil din culpa parintelui, precum si situatiile judiciare in care un parinte care se face responsabil de un abuz propriu asupra copilului clameaza existenta unei situatii de instrainare parinteasca pentru a scuza/explica retinerea sau ostilitatea copilului fata de propria persoana.

b) Stabilirea modalitatilor in care o astfel de situatie poate fi constatata

Instrainarea parinteasca poate fi constatata exclusiv de catre o instanta de judecata, printr-un petit specific in cadrul oricarei actiuni privitoare la raporturile parinti-copii. Calitate procesuala activa vor avea parintii, procurorul si Directiile de Asistenta Sociala si Protectia Copilului.

c) Efectele juridice ale constatarii unei situatii de instrainare parinteasca:

Existenta unei situatii de instrainare parinteasca este stabilit a reprezenta un criteriu de avut in vedere: in cadrul analizei generale a interesului superior al copilului; in cadrul stabilirii exercitarii

exclusive a autoritatii parintesti; in cadrul stabilirii locuintei copilului la domiciliul unuia dintre parintii sai; in cadrul modalitatii de stabilire a relatiilor personale ale copilului cu parintele la care nu locuieste.

d) Solutiile pe care instanta de judecata le poate pronunta:

Instrainarea parinteasca creeaza prezumtia simpla ca este in interesul superior al copilului ca autoritatea parinteasca sa fie exercitata exclusiv de catre parintele instrainat, ca efect al violentei psihologice la care parintele care instraineaza l-a supus prin ipoteza pe copil.

De asemenea, instrainarea parinteasca creeaza prezumtia simpla ca locuinta copilului ar trebui stabilita la parintele instrainat pentru aceleasi motive ca si in precedent.

Fiind vorba exclusiv despre o prezumtie simpla, instanta de judecata are posibilitatea de a constata din alte probe administrate pe parcursul litigiului faptul ca autoritatea parinteasca trebuie exercitata in comun ori ca locuinta copilului trebuie stabilita la parintele care instraineaza.

In cazul in care locuinta este stabilita la parintele care instraineaza, instanta de judecata are obligatia de a dispune masuri de remediere a instrinarii parintesti, precum:

- Stabilirea in favoarea copilului a unui program amplu de relatii personale cu parintele instrainat si care urmeaza a se desfasura in conditii care sa defavorizeze si sa descurajeze actiuni suplimentare de instrainare parinteasca;
- Stabilirea unor penalitati financiare semnificative in sarcina parintelui care instraineaza pentru nerespectarea programului de relatii personale;
- Stabilirea unor sedinte de consiliere psihologica intre copil si parintele instrainat.

B) Cresterea numarului de dispute judiciare intre parinti cu privire la exercitarea in comun a autoritatii parintesti, cu privire la modalitatea de pastrare a relatiilor personale intre copii si parintele cu care acestia nu locuiesc in mod constant, precum si cu privire la stabilirea modului in care fiecare dintre parinti va contribui la cheltuielile de crestere si educare ale copilului.

Cu privire la aceste aspecte, se vor reglementa urmatoarele masuri:

a) Masuri cu impact general, care vor viza toate litigiile in care instanta de judecata dispune masuri cu privire la minori:

- Se reglementeaza faptul ca, ori de cate ori instanta procedeaza la audierea minorilor, iar acestia nu au implinit varsta de 14 ani, la intrevvedereea dintre judecator si minor va participa un psiholog din partea Directiilor de Asistentia Sociala si Protectia Copilului;
- Se reglementeaza ca audierea minorilor va avea loc doar dupa administrarea probelor din dosar, astfel incat instanta de judecata sa cunoasca toate lucrarile dosarului inainte de a discuta cu minorii;

- Se reglementeaza principiul mentinerii impreuna a fratilor, principiu extrem de util si in mod evident in interesul minorilor, insa existent in prezent in legislatie doar in cazul masurii plasamentului;
- Se reglementeaza faptul ca timpul maxim de solutionare al oricarui dosar de ordonanta presedintiala in care instanta dispune masuri cu privire la minori va fi de maxim 45 de zile de la data introducerii cererii de chemare in judecata;
- Se reglementeaza caracterul de expertiza judiciara a evaluarii psihologice care poate fi dispus a se intocmi in dosare privitoare la minori si sunt detaliate limitele drepturilor partilor dosarului referitoare la un astfel de raport, limite inerente si dictate de specificul acestui tip particular de expertiza; se stabileste, de asemenea, faptul ca astfel de expertize vor trebui finalizate in termen de cel mult 45 de zile de la momentul la care au fost dispuse.

b) Masuri care vizeaza modalitatea de exercitare a autoritatii parintesti:

- In plus fata de reglementarea actuala, se stabileste faptul ca exercitiul exclusiv al autoritatii parintesti va putea fi dispus de instanta de judecata si atunci cand se constata orice imposibilitate obiectiva a parintilor de a colabora in ceea ce priveste luarea in comun a deciziilor privitoare la copii, precum si atunci cand unul dintre parinti se face responsabil de incalcarea repetata sau severa a autoritatii parintesti a celuilalt parinte.

c) Masuri care vizeaza modalitatea de stabilire a legaturilor personale dintre minor si parintele cu care acesta nu locuieste:

- In plus fata de reglementarea actuala, se stabileste posibilitatea instantei de judecata de a dispune un program de relatii personale in favoarea parintelui cu care copilul nu locuieste care sa cuprinda perioade de pana la 7 zile consecutive intr-un interval de 14 zile pentru toate perioadele de peste an in care copilul de varsta scolara nu se afla in vacantele specifice, precum si criteriile pe care instanta le va avea in vedere in acest sens.

d) Masuri care vizeaza modalitatea de stabilire a contributiei parintilor la cheltuielile de crestere si educare ale copilului:

- Se reglementeaza faptul ca parintele obligat la executarea in bani a unei pensii de intretinere nu va achita pensia pentru perioadele de timp mai lungi de 7 zile consecutive in care copilul se afla in ingrijirea sa directa ca urmare a aplicarii programului de relatii personale stabilit.

3. Impactul social:

Proiectul de lege va avea impact favorabil asupra raporturilor dintre parinti si copii, in special in cazul existentei unor conflicte de natura judiciara intre parinti, prin reducerea numarului si intensitatii conflictelor de aceasta natura, precum si pentru prevenirea ori corectarea situatiilor de instrainare parinteasca.

Inițiator:

Gabriel ANDRONACHE,

Deputat PNL

POPA OVIDIU

DEPUTAT PSD

SUCIU V. DANIEL

DEPUTAT PSD

STANCU IONEL

GHERA GHEORGHE STAN

MAGAR COZMILANCIU PNL

LEOREANU LAURENTIU DA⁶

Tabel cu inițiatorii
Propunerii legislative pentru modificarea și completarea Legii nr.
272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului

Nr. crt	Deputat	Grup parlamentar	semnătura
1.	KISS János	PNL	
2.	CAUS I. ADRIAN	PNL	
3.	Todor Anghel	PNL	
4.	Durciu Cristine	PNL	
5	ATANASIU ONUT	PNL	
6	Theilmann Christina	PNL	
7	Giofu Catalina	PNL	
8	Leoreanu Laurentiu	PNL	
9.	VEGERM CRISTINA	PNL	
10.	SOPIN DAN MOLDVAN	PNL	
11	Ozmen Oana-Alina	PNL	
12	STROE IONUTARIAN	PNL	
13	CAPTA IERON	PNL	
14	STANIESCU VETUTA	PNL	